

YAVUZ BÜLENT BÂKİLER'İN KÜLLENMEYEN AZERBAIJAN SEVDASI*

Yrd. Doç. Dr. Parvana BAYRAM
Nevşehir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi
pbayram@nevsehir.edu.tr

ÖZET

Yavuz Bülent Bâkiler, XX. yüzyıl Türk edebiyatının yaşayan meşhur şairlerindedir. 1936 yılında Sivas'ta doğan şairin asıl mesleği avukatlık olmakla birlikte o, gazeteci, radyo ve televizyon programcısı, tenkitçi ve seyyah olarak da tanınmıştır. Bunların yanı sıra iyi bir bürokrat olan Bâkiler, Sivas milletvekilliği ve Kültür Bakanlığı müsteşar yardımcılığı görevlerinde de bulunmuştur.

Daha Sovyetler Birliği dağılmadan bürokrat sıfatıyla Balkanlara, Kafkaslara ve Türkistan'a giderek orada üst düzey temaslarda bulunan şair, "demir perde" rejiminde yaşayan Türkler hakkındaki bilgileri ilk elden Türkiye'ye taşımıştır. O, Türk dünyası ve onun önemli bir parçası olan Azerbaycan Türklerinin tarihî süreçte, Sovyetler Birliği döneminde ve Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra yaşadıklarını Anadolu Türklerine aktarmıştır. Türkiyeli okuyucular, yıllarca haber alamadıkları soydaşları ile ilgili önemli hususları Bâkiler'in eserlerinden, hazırlamış olduğu televizyon programlarından ve konuşmalarından duyarak ötelede yaşayan soydaşları ile ilgili bilgi sahibi olmuşlardır.

Çalışmada, Yavuz Bülent Bâkiler'in Azerbaycan edebiyatı, tarihi, kültür ve medeniyeti ile ilgili yazdığı şiir, nesir eserleri ve gezi notlarından hareketle şairin Türkiye'de Azerbaycan kültür ve medeniyetine yaptığı hizmetler incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: *Harman, Unuttuğumuz İnsanlar, Karabağ Hasreti, Bizim Türkünüz.*

YAVUZ BULENT BÂKİLER'S LOVE OF AZERBAIJAN WHICH IS NEVER COVERED WITH ASHES

ABSTRACT

Yavuz Bülent Bâkiler is one of the famous poets of the 20th century Turkish literature who is still alive today. He was born in Sivas in 1936. Though he pursued a legal education and became a lawyer, he was also known as a journalist, radio and television program director, critic and traveler. In addition to these, Bâkiler, who

* Bu makale, 27-28 Mayıs 2011 tarihlerinde Bakü'de Hazar Üniversitesinin düzenlediği "Azerbaycan Dünya Edebiyatında" adlı uluslararası sempozyumda "Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır yahut Yavuz Bülent Bâkiler'in Küllenmeyen Azerbaycan Sevdası" başlığıyla bildiri olarak sunulmuştur.

was a good bureaucrat, worked as a member of the Turkish National Assembly for Sivas and an assistant of the undersecretary of the Ministry of Culture.

Bâkiler who went to the Balkan States, Caucasus and Turkestan as a bureaucrat before the Soviet Union was split off made high level contacts and delivered information about the Turkish who lived under the Soviet communism. During this historic period, he informed the Anatolian Turkish people about the Turkic world, and especially about the Azerbaijani Turkish people as an important group of it, who suffered great difficulties during and after the Soviet Union reign. In Bâkiler's works, TV programs and speeches, the Turks of Turkey learnt about the Turkish people beyond national borders whom they could not hear from for years.

In this paper, in the light of Bâkiler's poems, prose works and travel notes about Azerbaijani literature, history, culture and civilization, his services for Azerbaijani culture and civilization have been studied.

Keywords: *Harman* (Harvest), *Unuttuğumuz İnsanlar* (People We Have Forgotten), *Karabağ Hasreti* (The Longing for Karabakh), *Bizim Türkünüz* (Our Song).

1. GİRİŞ

Türkiye'de Türk cumhuriyetleri ile ilgili çalışmalar, Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra daha iyi öğrenilmeye ve bu sahada önemli eserler yazılmaya başlanmıştır. Bu işin daha bilimsel yöntemlerle yapılmasını ve yıllarca birbirinden kopartılarak unutturulmaya çalışılan Türk boylarının yeniden birbirini tanımalarını hızlandırmak amacıyla Türkiye'de çeşitli üniversiteler bünyesinde çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları bölümleri, Türk dünyası araştırma merkezleri, enstitüleri kurulmuştur.

Sovyetler Birliği'nin Türkistan'ı ve Kafkasları işgalinden sonra neredeyse on yılda bir tekrarlanan katliamlar dolayısıyla millî kimliği unutturularak âdeta mankurlaştırılmaya çalışılan Azerbaycan, Kazak, Kırgız, Tatar, Özbek ve diğer Türkistan Türklerinin kaderi bu 70 yıllık süreçte, Sovyetler Birliği dağılıncaya kadar bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nde kimseyi düşündürmemiş midir, sorusu zaman zaman akılları kurcalamaktadır. Türkiye'de bu konuda huzursuzluk duyan çok insan olmuştur. Bu insanlar, aktif olarak o anda bir şey yapamaları da ileriye dönük çalışmalarda bulunmuş, haber alamadıkları soydaşlarının kaderi ile ilgili çıkış yolları aramışlardır.

Öncelikle bu hususa vurgu yaparak ufuk çizgisi belirleyen en önemli isim, ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'tür. Daha kimsenin hayal bile edemeyeceği bir zamanda—Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerini Stalin gibi bir diktatörün yönettiği 1933 yılında—Atatürk, günün birinde Sovyet İmparatorluğu'nun dağılabileceğini belirtmekte ve idaresi altında bulunan dili, dini ve geçmişi ortak olan, Sovyet zulmü altında inleyen dış Türklerle

kültür köprülerinin asla koparılmamasını 29 Ekim 1933'te, Çankaya Köşkü'nde yaptığı konuşmasında şöyle tavsiye etmektedir:

Bugün Sovyetler Birliği dostumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bugünden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün elinde sımsıkı tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir. Bizim dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprüleri sağlam tutarak. Dil bir köprüdür... İnanç bir köprüdür... Tarih bir köprüdür... Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimiz içinde bütünleşmeliyiz. Onların [soydaş Türk kardeşlerimizin] bize yaklaşmasını beklememeliyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gereklidir. ("Atatürk'ün Türk Dünyası ve Türk Birliği ile İlgili Sözleri"; "Türk Birliği"; Bâkiler, 2009: 295)

Kanaatimizce, Türkiye'de, Atatürk'ten sonra bu konuda ufuk çizgisi belirleyen, Türkistan, Kafkaslar, Azerbaycan ve Balkanlardaki Türklerle asla bağını koparmayan, Türk dünyası idealini, Türklük bilincini uyandıran ve yaşatan, şairleriyle gençliğe hitap eden, millî kimliği ayakta tutan önemli isimlerden biri Yavuz Bülent Bâkiler'dir. O, hayatı boyunca bu yolda çalışan, hem ülkesinde hem de gittiği Türk Cumhuriyetlerinde çileler çeken, KGB ajanları tarafından neredeyse aldığı her soluğu bile kayda geçirilen bir Türkistan ve Azerbaycan sevdalısıdır.

2. YAVUZ BÜLENT BÂKİLER'İN HAYATI

Şiirlerinde ve gezi yazılarında bütün Türk dünyasının meseleleri ile birlikte Azerbaycan hasretini de can yangısıyla dillendiren Bâkiler'in ataları, 250 yıl önce Azerbaycan'ın Ağdam şehrinden Anadolu'ya geçerek Sivas'a yerleşmişlerdir. Şairin ailesi bu göçü asla unutmamış, nesillerden nesillere geçen kuvvetli bir hafızayla, özellikle de hazin, içli, Azerbaycan türküleriyle koruyup Bâkiler'e kadar ulaştırmıştır. Bâkiler, bu mirasa sahip çıkmış, manevi evlatları olan eserlerinde ve gerçek evlatlarının şahsında bu mirası yaşatmak için çabalamıştır.

23 Nisan 1936 yılında Sivas'ta doğan Bâkiler, ilk, orta ve lise öğrenimini Sivas, Gaziantep ve Malatya'da tamamladıktan sonra 1960 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. Dört yıl Ankara Radyosunda çalıştıktan sonra 1969-1975 yılları arasında Sivas'ta

avukatlık yapmıştır (“Bâkiler”, 1977: 303; Ersavaş, 1977: 563; Geçer, 1987: 432; Kabaklı, 1974: 592).

Bâkiler, bir süre Başbakanlık Toprak-Tarım Reformu Müsteşarlığında hukuk müşavirliği yapmış, daha sonra 1976-1979 yılları arasında Ankara Televizyonunda çalışarak çeşitli kültür programları hazırlayıp sunmuştur. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumundan Kültür Bakanlığına müsteşar yardımcısı olarak atanmıştır. 12 Eylül 1980 Darbesi’nden sonra Bakanlık Müşavirliğine alınan Bâkiler, 1994 yılında kendi isteğiyle bu görevden emekliye ayrılmıştır (Bâkiler, 2008:1).

3. YAVUZ BÜLENT BÂKİLER’İN SANATI

Şairliğe, mahallî dergi ve gazetelerde yayımladığı manzumeler ile başlayan Bâkiler, Hukuk Fakültesinde okuduğu dönemde *Kopuz* dergisinin yayın topluluğuna katılır. Daha sonra *Orkun* dergisinin yayın müdürü olan şair, 1964 yılından sonra şiirlerini *Hisar* dergisinde yayımlar. İlk şiirlerinde Necip Fazıl ve Cahit Sıtkı Tarancı’nın tesiri hissedilse de kısa zamanda kendi üslubunu şekillendirir.

Geleneksel şiirimizin muhteva ve biçim özelliklerini kendi şiir potasında eriterek yeni bir şekilde sunan Yavuz Bülent, öncelikle memleket meselelerini işleyen şiirleri ile dikkat çeker. Eserlerinin Anadolu coğrafyası ile Anadolu insanına yönelen mısralarında samimi bir sevgi ile yapıcı bir yöneliş görülür. Yaşayan Türkçe ile rahat ve aydınlık bir üslupla yazdığı şiirlerinde millî ve manevî değerlere bağlı kaldığı görülmektedir. Bu yönüyle A. N. Asya’nın millî, destanî, mistik şiirinin takipçilerinden sayılabilir. (“Bâkiler”, 1977: 303)

Romantik bir şair ve her şeyden önce önemli bir kültür adamı olan Bâkiler’in şiirlerinin konusu çok geniştir. Bâkiler, daha çok millî manevî ruhta ve Türklük konusunda yazdığı şiirleri ile tanınsa da aşk, gençlik, kadın, kadın sadakati, yalnızlık, tabiat, vatan coğrafyası, gariplik, gurbet, doğduğu şehir Sivas, onun eski ve yeni çehresi, fakirlik, dilenmek zorunda bırakılan çocuklar, kaybolmuş çocukluk, İstanbul gibi konularda yazdığı şiirlerinin de edebiyatımızda önemli bir yeri vardır. Bu şiirlerde o, gençliğin saf, manevî duygularına seslenir; değişen, değer yargıları körelen çağımızda gerçek aşkı onlara tanıtarak sevdirebilir; vatanın, memleketin fakirlik, cahillik, kan davası gibi dert ve ıstıraplarını konu edinir.

Lirizmi ile birlikte bir düşünce dünyası da açık olan Bâkiler, Türk-İslam-çağ-tarih terkinin hava ve ilhamı ile yazmaktadır. Kendine has şiir sözlüğü ve üslubu, açık, keskin ve yoğun anlatışı olan bu şair, Anadolu insanının ve

bakımsız çocuklarımızın haline, geçmişine nazaran geri ve nursuz bırakılmış ülkemize ideolojilerin yıkıcı, bozguncu tavrı ile değil, acıyan, içli memleket çocuğunun duygularıyla bakmaktadır. (Kabaklı, 1974: 592)

Azerbaycan konusu, Azerbaycan'a ait sosyal ve kültürel unsurlar, Sovyet döneminde katledilen Azerbaycanlı aydınlar, gidiş gelişlerin yasaklandığı bu zorlu dönemlerde şairin ata yurda yaptığı ziyaretler, bu ziyaret sırasında yaşadıkları, günümüzde Türkiye-Türkistan-Azerbaycan edebî, kültürel, sosyal ve siyasi, iktisadi ilişkileri, Bâkiler'in şiir ve nesir eserlerinin ana konusunu oluşturmaktadır. Şairin bu konudaki şiir ve yazıları esasen *Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdarmardır*, *Elçibey* ve *Harman* adlı kitaplarında toplanmıştır. Şiirde olduğu kadar nesirde de başarılı olan Bâkiler'in dil ve üslubu çok sade ve anlaşılırdır.

Hâlen çeşitli dergi ve gazetelerde fıkralar, makaleler yazan şair, bütün Türk cumhuriyetlerini anlatan *Bizim Türkümüz* ve Türkçenin doğru konuşulmasını sağlamak amacıyla *Sözün Doğrusu* adıyla toplam 101 televizyon programı hazırlayıp sunmuş ve bu programlar sayesinde Sovyetler zamanında unutturulmaya çalışılan Türkistan, Kafkasya ve Balkan Türkleri yeniden Anadolu Türklerine tanıtılmıştır.

Kitapları ve televizyon programları dolayısıyla devlet tarafından şaire otuz beş ödül verilmiştir (Bâkiler, 2008: 9). Türkiye'deki 81 ilin 70'inden davet alarak kürsüye çıkan ve halka, özellikle gençlere hitap eden, değerli görüşlerini onlarla paylaşan şair, sanat ve edebiyat faaliyetlerine devam etmektedir (Bâkiler, 2009: 143).

4. YAVUZ BÜLENT BÂKİLER'İN ESERLERİ

Bâkiler'in eserlerini, şairin şiirleri, nesir eserleri, araştırma yazıları ve gezi yazıları gibi birkaç grupta inceleyebiliriz.

4.1. Şiir Kitapları

Bâkiler'in şiirlerini derlediği kitaplar kronolojik olarak şu şekildedir: *Yalnızlık* (1962, 1966, 1972), *Duvak* (1971), *Seninle* (1986), *Harman* (2000).

4.2. Antolojileri

Bâkiler, *Sivas'a Şiir* (1973) ve *Şiirimizde Ana* (1976) başlıkları altında iki şiir antolojisi hazırlamıştır. *Şiirimizde Ana* adlı eser Türk edebiyatında anne konusunda yazılmış şiirleri içeren bir antolojidir. Konu itibarıyla de eser, Türk edebiyatında türünün ilk örneği sayılmaktadır.

4.3. Gezi-Seyahat Yazıları

4.3.1. Üsküp'ten Kosova'ya (Gezi Notları 1979)

Bâkiler, 1976-1977 yıllarında Kültür Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığının ortak kararıyla Yugoslavya'ya Struga Şiir Festivali'ne gider. Döndükten sonra *Üsküp'te Türk Eserleri* isimli bir televizyon programı hazırlayarak sunar. Daha sonra burada gördüklerini *Üsküp'ten Kosova'ya* adlı bir kitapta yayımlar. Bâkiler'in ilk nesir eseri olan bu kitap ilk defa 1979 yılında yayımlanmıştır. Eserin son baskısı 2007 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınlarından çıkmıştır. Eserde Yugoslavya'daki Türklerden, bu topraklardaki yeni gelişmelerden ve orada yaşayan Türkler için acilen yapılması gerekenlerden bahsedilmektedir.

4.3.2. Türkistan Türkistan

Çağdaş seyahatname özelliği taşıyan bu eser, Yüksek Öğretim Kurumunun tavsiyesiyle bazı üniversitelerimizde kaynak kitap olarak okutulmaktadır. Eserde, 1980 yılından itibaren görevi dolayısıyla Rusya'ya ve Rusya'ya bağlı Türk cumhuriyetlerine giden yazarın Türkistan, özellikle de Özbekistan izlenimleri anlatılmıştır. Eserde Özbekistan Türklerinin maruz bırakıldıkları sıkıntılara ve mankurtlaştırma siyasetine rağmen millî kimliklerini korumalarından, bir kısmının ise bu siyasetin kurbanı olduklarından bahsedilmektedir. Özbekistan'ın önemli şehirlerinden olan Taşkent ve Semerkant'ın hem geçmişteki hem de günümüzdeki durumu ve insanları âdetâ bir seyyahın dilinden başarılı bir şekilde anlatılır. Buradaki tarihî ve kültürel yapılar hakkında detaylı bilgiler verilir. İlk baskısı 1986 yılında yapılan kitabın 11. baskısı 2008 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları tarafından yapılmıştır.

4.3.3. Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır (2009)

Eserle ilgili aşağıda bilgi verilecektir.

4.4. Araştırma Eserleri

4.4.1. Âşık Veysel

Bu eserde Âşık Veysel'in hayatı, sanatı, şiirlerinin konusu detaylı bir şekilde incelenerek aşk şiirleri, sosyal konulu şiirleri, şiirlerinde şahıslar, mekân, Türklük duygusu gibi alt başlıklarda tasnif edilmiştir. Eserde Âşık Veysel hakkında yurt içinde ve yurtdışında yazılan yazılara ve şairin şiirlerine de yer verilmiştir. Eser, 2008 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınlarından çıkmıştır.

4.4.2. Mehmet Akif'te Çağdaş Türkiye İdeali

Bâkiler'in Mehmet Akif Ersoy'la ilgili araştırmalarından oluşan bir eserdir.

4.4.3. Elçibey

Eserle ilgili aşağıda bilgi verilecektir.

4.4.4. Sevgi Mektupları

Eser, Arif Nihat Asya'nın eşi Servet Akdoğan Asya'ya yazdığı mektuplardan oluşmaktadır. 192 sayfa hacmindeki bu eser, 2001 yılında Babiâli Kültür Yayıncılıktan çıkmıştır.

4.4.5. Sözün Doğrusu 1-2

Türk Edebiyatı Vakfı yayınlarından çıkan eserde dil ve kültürümüzle ilgili konular ağırlıktadır. Her iki kitapta şairin Afganistan'dan Yugoslavya'ya kadarki Türklerle ilgili görüşleri, sevgisi ve Türkçenin doğru konuşulması gibi konulara yer verilmiştir. Şair bu eserde, Türkçenin günümüzde bilinçsizce kullanılmasına karşı âdeta savaş ilan etmiş, yanlış kullanılan kelimelerin doğru şekillerini de yazmıştır. Bâkiler, birinci ciltte 104, ikincide ise 102 başlıkta görüş ve düşüncelerini, yaşadığı olayları anlatmıştır. Eser, Türk dünyası ile ilgili araştırma yapmak isteyenler için birinci elden önemli bir kaynaktır. Bu eseri, Yahya Kemal Beyatlı, Mehmet Kaplan ve Nihat Sami Banarlı'nın Türkçe konusunda yazdığı önemli eserlerin günümüzdeki devamı olarak nitelendirebiliriz. Eserin bu saydığımız eserlerden farklı ve üstün bir özelliği de Türk dünyası ile ilgili başka kaynaklarda bulunmayacak kadar önemli bilgiler içermesidir.

4.4.6. Gidenlerin Ardından

Eserde vefat eden kültür ve sanat adamlarından bahsedilmektedir. Eser, 2006 yılında İstanbul'da basılmıştır.

4.4.7. Arif Nihat Asya İhtişamı

Eserde Bâkiler, A. N. Asya ile ilgili anılarını, onunla birlikte yaşadığı olayları ve Asya vefat etmeden önce aralarında geçen konuşmaları anlatmaktadır. İki bölümden oluşan eserin birinci bölümü "Arif Nihat Asya'nın Çeşitli Özellikleri", ikincisi ise "Arif Nihat Asya'dan Dinlediklerim" başlığını taşımaktadır. Eserdeki toplam 58 alt başlıkta Asya'nın hayatının bütün aşamaları, duygu ve düşünceleri, iç ve dış özellikleri, soyu ve soyadı ile birlikte anlattıkları, hayata bakışı ve yaşam felsefesi anlatılmıştır. 464 sayfa hacmindeki eser, 2008 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınlarından çıkmıştır.

4.4.8. Muhsin Başkan

Kitapta şair ruhlu siyasi lider Muhsin Yazıcıoğlu'ndan bahsedilmektedir. Eser, 2009 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınlarından çıkmıştır.

4.5. Aktarmaları

Bâkiler'in Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine yaptığı aktarmalar Hasan Hasanov'un *Brüksel Mektupları* ile Bahtiyar Vahabzade'nin *Feryat, İkinci Ses, Nereye Gidiyor Bu Dünya, Özümüzü Kesen Kılıç (Göktürkler)* adlı eserleridir.

5. YAVUZ BÜLENT BÂKİLER'İN AZERBAYCAN'LA İLGİLİ ESERLERİ

Bâkiler'in sanatı büyük ölçüde Azerbaycan Türkleri ve Azerbaycan edebiyatı ile ilgilidir. Şair, birçok eserinde Azerbaycan'dan bahsetmiştir. *Azerbaycan Yüreğinde Bir Şahdamardır* ve *Elçibey* isimli nesir eserlerinde tamamen Azerbaycan'a hasredilmiş makale ve yazılar yer almaktadır. Bâkiler'in bütün şiirlerinin toplandığı *Harman* adlı şiir kitabında da Azerbaycan'la ilgili şiirleri bulunmaktadır.

5.1. Elçibey

Eserde 1918 yılında kurulan ve iki yıl geçmeden Sovyetler tarafından yıkılan Bağımsız Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin geleneklerini Mehmet Emin Resulzade'den devralan Elçibey'in, Sovyet

sistemi içindeki faaliyetlerinden, mankurtlaştırma siyasetine karşı başkaldırısından, bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti için yaptıklarından bahsedilmektedir. 336 sayfalık bu eser, 2009 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınlarından çıkmıştır.

5.2. Harman

Şairin bütün şiirlerinin bir araya toplandığı bu kitapta Azerbaycan'la ilgili şiirleri de yer almaktadır. Eser 2010 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınlarından çıkmıştır. 248 sayfalık kitapta Bâkiler'in çeşitli yıllarda yayımlanmış olan *Yalnızlık*, *Seninle*, *Duvak* gibi şiir kitaplarındaki bütün şiirleri bir araya getirilmiştir.

Kitapta, şiirler konularına göre yedi ayrı bölüme ayrılmıştır. Bunlar sırasıyla “Analar ve Çocuklar”, “Türkiyem Anayurdum Sebebim Çarem”, “Gönül Ey Vay Gönül, Vay Gönül Ey Vay Gönül”, “Çağırırsın Bir gün Beni de Ölüm”, “Dağlar ile Taşlar ile Çağırayım Mevlam Seni”, “Turan”, “Destanlar İçinde İstanbul”dur. Bu başlıklardan hareketle Bâkiler'in şiirlerinin ana konusu hakkında fikir yürütülebilir. Şiirlerin birçoğunda Turan, Türkistan, Kafkaslar ve Azerbaycan Türkleri, onların buldukları coğrafyalar, bu coğrafyalarda yetişen önemli şair ve evliyalar ile ilgili bilgiler verilmiştir. Şairin Azerbaycan ve özellikle Türkistan'la ilgili en önemli şiirleri “Turan” başlığı altında verilmiştir. Bu bölümdeki 6 şiirde Azerbaycan'dan bahsedilmiştir. Bu şiirler aşağıdakilerdir:

5.2.1. “Unuttuğumuz İnsanlar”

“Unuttuğumuz İnsanlar” başlıklı şiirinde Kafkas Türklerine hitap eden şair, “Şimdi sizi düşünüyorum, perişan ve garip duygular içindeyim” demekle ve yıllarca Kafkaslara, orada yaşayan kan kardeşlerine yabancı kalarak onların dertleriyle dertlenip sevinçleriyle sevinemediği için kendisini kınamaktadır (Bâkiler, 2010: 197). Şiirin tarihçesi çok hazindir: II. Dünya Savaşı sırasında komünist Rusya'nın baskılarından usanan Azerbaycan, Kazak, Kırgız, Tatar ve diğer bütün Türk dünyası askerlerinin bir kısmı savaşmadan Almanlara teslim olurlar. Esir alınan Türk soylu askerlerle birlikte esir düşen Ruslar da Türkiye'ye sığınır. Stalin, savaşta sonra ısrarla Türkiye Cumhuriyeti'nden bu esirlerin geri verilmesini ister. Yönetimde bulunan İsmet İnönü'nün kararıyla esirler Türkiye'nin Doğu sınırı olan Kars'tan Rusya'ya teslim edilir. Sınırı geçer geçmez Türk askerlerinin gözleri önünde 1500 Azerbaycan Türkü hemen kurşuna dizilir. Bâkiler, bu konu ile ilgili şöyle yazmaktadır:

Ben bu faciadan 1950 yılında, yani CHP iktidarı devrildikten sonra haberdar oldum. Yüreğim anlatılmaz acılarla kavruldu. Aradan geçen uzun yıllara rağmen bu büyük utançtan

kurtulamadım. Bu acımı, “Unuttuğumuz İnsanlar” isimli şiirimde dile getirmeye çalıştım. (Bâkiler, 2009: 375)

Şiir bir özür niteliğindedir. Bir kardeşin yıllarca çeşitli sebeplerden zorluklar içinde yaşayan, musibetlere göğüs geren bir kardeşini arayıp sormamasının, düşmandan kaçarak kendisine sığınan kardeşlerini koruyamamasının ve korkakça onları düşmana teslim etmenin utancını, azabını yaşayan şairin kalpten gelen duygu yüklü ifadeleridir:

Ben Hazar Denizi'nin doğusunda doğmuşum
Hazar Denizinin doğusunda öleceğim
Hazar kıyılarından Kafkas Dağlarına
Duyulmamış ağıtlar söyleyeceğim

Ben çilesi çekilmemiş bir Türkmen
Ben her sabah ciğerine kurşun yiyen bir yetim
Çaresizlikler içinde sizi düşünüyorum
Ey esir insanlar diyarında benim esir milletim
Ve ey Kafkas Dağları ardında bayraksız memleketim
Sapına kadar Müslüman, sapına kadar Türk diyar!
Dedemin gençliğinde at oynattığı topraklar... (Bâkiler, 2010: 197)

5.2.2. “Bizim Türkümüz”

Bu şiir, Ahmet Kabaklı'ya ithaf edilmiştir. Şiirde bütün Türk dünyası coğrafyasından bahsedilmiş ve şairin sanatında önemli bir yeri olan türkülerle ilgili güzel benzetmeler yapılmıştır. Şair, gurbet, hasret, vatan, toprak konulu türkülerin “Tanrı Dağları'ndan Bismillah'larla uzayarak Kerkük'e, Türkistan'a, Azerbaycan'a, Kırım'a, Üsküp'e, Estergon'a, Altay'lardan Tuna'ya kadar ulaştığını”, Türkçenin bu topraklarda hâlâ “buram buram tüttüğünü” ifade ederek vatan coğrafyasının sadece Edirne'den Kars'a kadar olmadığını vurgular:

Basmış kanlı çizmeler toprağına bir defa
Çiğnenmiş kara kalpaklar, temiz duvaklar
Susmuş minarelerinde mübarek ezan
Prangaya vurulmuş bir mahkûm gibi çaresiz
Boynu bükük türkülerde güzeliim Azerbaycan. (Bâkiler, 2010: 203)

5.2.3. “Karabağ Hasreti”

Bu şiir, Bâkiler'in Azerbaycan'la ilgili yazmış olduğu en içli, duygu yüklü şiirlerdendir. Şair, şiirin tarihçesini, *Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır* adlı eserinin “Bir Rüya Bir Şiir Bir Resim” başlıklı

hikâyesinde anlatmıştır. Çocukluğundan beri atalarının kopup geldiği Karabağ'la ilgili sohbetleri dinleyen ama babasından bütün ayrıntıları tam olarak öğrenemeyen Bâkiler, 1965 yılında üniversite öğrencisi iken Erzurum'da yaşayan Karabağ kökenli Erzurum Milletvekili Cevat Dursunoğlu ile tanışır. Cevat Dursunoğlu, ona Karabağ'la ilgili bilgiler verir, Karabağ'ın bağlarını, bahçelerini özlem ve hasretle anlatarak şaire meşhur "Karabağ Şikestesini"ni okur. Bâkiler, duyduklarından, özellikle "Karabağ Şikestesini"nden çok etkilenir ve günlerce bu etkiden kurtulamaz. Bu olaydan 10-15 gün geçmeden şair rüyasında Karabağ'ı, Karabağ'daki bedestenleri, gökyüzündeki gökkuşağını ve onun altındaki tamamen yıkılmış ve sadece iki yarım minaresi görünen camiyi görür ve kahrından ağlamaya başlar. Rüya üzerine kan ter içinde uyanan şair, anlatılamayacak kadar büyük bir iç sıkıntısı yaşar ve şöyle düşünür:

Acaba Azerbaycan'da camiler hâlâ yıkılıyor mu? Yataktan dövmüş gibi kalktım. Bir süre odadan odaya dolaşıp durdum. Üzerimde anlatılmaz bir sıkıntı vardı. Bağırıp çağırmak, birisiyle kavga etmek istiyordum. Bir ara tıraş olduğum duvar aynasına bir yumruk atarak onu paramparça etmek istedim. Yumruklarım bir süre sıkılı kaldı. Sonra hıncımı bıyıklarımından aldım. Fakülte ve askerlik yıllarımda bile hiç kesmediğim bıyıklarımı kökünden kazıyıp attım. Sonra oturup "Karabağ Hasreti" isimli şiirimi yazdım. (Bâkiler, 2009: 53)

İki bölümden oluşan bu şiirin birinci bölümünde şair, ata yurdu Karabağ'ın durumundan bahsederek şöyle demektedir:

Şimdi uzaklarda kalan bir şehir vardır, camileri yıkılmış,
Minareleri yarım...
Bu şehrin çilesini ben çekerim yıllardır, hasretini ben
Duyarım
Vatan olmasına vatan Anadolu'casına
Ama vatan haritamda yeri yok
Bir gün bir selam gitse Anadolu'mdan
O şehirden sınırsız bin selam gelir (Bâkiler, 2010: 207)

Şiirin ikinci bölümünde çocukluğuna dönen şair, annesinin onu Azerbaycan Türkçesiyle "balam balam" diyerek okşamasından, annesinin dizlerinde Hazar'ı yaşamasından, Karabağ'ı karagözlü bir Türkmen kızına benzetererek "Günün birinde Karabağ'dan çıkıp gelecek olan birisinin ayaklarına kapanacağından" bahseder:

Balam balam diyerek okşardı beni anam
Anamın dizlerinde ben Hazar'ı yaşadım
Hazar'ın diliyle benim dilim bir

Hazar şimdi yere inmiş bulutlar mahşeridir
Ve Karabağ-kara gözlü bir Türkmen kızı gibi-
Hazar'ın karşısında bağdaş kurup oturmuş
Dedem Hacı Murat'ın destan şehridir (Bâkiler, 2010: 208)

Şair, yıllar sonra Bakü'ye gittiğinde ve çeşitli engellerden sonra Karabağ'a gidemeyeceğini anladığında, gezdiği bir müzede "Karabağ'a gitmememe izin vermiyorlar, bari bir resmini verin de bakayım, nasıl bir yermiş bu rüyalarımı süsleyen canım Karabağ," der ve gösterilen resmin rüyasında gördüğünün aynısı olduğunu anlayınca hayretinden âdeta donakalır (Bâkiler, 2009: 59).

Şair, "bir gün Karabağ'ı bu dünya gözü ile görmeden vefat edeceksem mezarımın başında bandolar, çelenkler istemem asla, bir avuç Karabağ toprağından mezarıma serpseniz yeter" demektedir (Bâkiler, 2010: 208). Bu dilek ve temenni, şairin atarlarının 250 yıllık serüveninin, Karabağ hasretinin yansımasıdır. Dinmeyen, arttıkça artan bu kutsal arzuyu gerçekleştirecek olan ise 1986 yılında şairin kendisi olacaktır. Bu konuda aşağıda bilgi verilmiştir.

5.2.4. "Azerbaycan"

Bu şiir, Bâkiler'in Azerbaycan'la ilgili güzel şiirlerindedir. Şair, bu şiirde Azerbaycan'a "hayatım boyunca içimde bir çalar saat gibi kurduğum Azerbaycan" diye hitap etmektedir. Şiirde, şairin Azerbaycan'la ilgili duygu ve düşünceleri, yıllarca cedlerinin yaşamış olduğu Azerbaycan hasreti anlatılmıştır. Şair, ikinci bölümde sınımsız Azerbaycan türkülerinden, gözlerinin dalıp dalıp gitmesinden, bindallılardan, yün kalpaklardan, üç renkli Azerbaycan bayrağından bahseder; anasının gözyaşlarında ve kızına verdiği Aybala adında hep Azerbaycan'ı aradığını, Azerbaycan hasretini dillendirdiğini anlatır:

Adına el-pençe divan durduğum
Bin yıllık karasevdamız, ilahimiz, ülkümüz
Türküler söyleyerek içimde gece gündüz
Bir çalar saat gibi kurduğum:
Azerbaycan.
Anamın gözyaşında, kuşların kanadında
Bir iftar sofrasında, içtiğim suyun tadında
Kızımın türkü gibi güzel Aybala adında
Yıllar boyu arayıp durduğum: Azerbaycan. (Bâkiler, 2010: 210)

5.2.5. “Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır”

Bu şiir, Bâkiler’in âdeta Azerbaycan’la ilgili bir manifestosudur. Şiir, merhum Azerbaycan şairi Bahtiyar Vahabzade’ye ithaf edilmiştir. Şair, şiirde, kuşluk vaktine kadar, geceler boyu savrularak Şehriyar’ın şiirlerini okuduğunu, “ela ceylan”lara benzeyen Azerbaycan türkülerini ve tarı dinleyerek Azerbaycan’ı hatırladığını ifade eder. “Götür beni Aras, al beni Hazar, Türk’ü Türk’ten başka kim daha iyi anlar / Bir destan yazar gibi yaz beni Anar, / Duy beni Bahtiyar, duy beni Şahmar” diyerek çağdaşı olduğu Azerbaycanlı kültür ve sanat adamlarına hitap eder:

Geçen zaman üstüne, dökülen kan üstüne
Kılıç kalkan üstüne
Ve ağzı köpüren, yeledi atlar üstüne
Benim bir yeminim var:
Azerbaycan yüreğimde bir şahdamardır
Ben Yakup gibiyim uzun yıllardır
Onda Yusuf’umun kokusu vardır
Ve hasreti gönlümde büyük Türkistan kadardır
Ayettir kitabımda, bayrağında rüzgârdır
Azerbaycan yüreğimde bir şahdamardır.
Şimdi Azerbaycan’da mevsim bahardır
Ama türküleri yine baştanbaşa efkârdır
Düşlerime yağan kardır
Boynu bükük bir diyardır
Yardır...
Ağzı köpüren, yeledi atlar üstüne yeminim vardır
Azerbaycan yüreğimde bir şahdamardır. (Bâkiler, 2010: 212)

Şair, Azerbaycan’ı kitabındaki ayete, bayrağındaki rüzgâra, yüreğindeki şah damara benzetmektedir. Şah damar insan vücudundaki en önemli, hayati damardır ve ona bir şey olduğu takdirde insan yaşayamaz. Bu ifadeden Azerbaycan’ın, Azerbaycan konusunun Bâkiler’in hayatında ne kadar önemli bir yer tuttuğunu anlamaktayız.

Yıllarca Azerbaycan’dan ayrı kalan ve kendisini Yakup, Azerbaycan’ı ise Yusuf Peygamber’e benzeten şair, Yusuf’una kavuşmuştur artık. Ama şimdi de onun dertleriyle, tasalarıyla tasalanmaktadır. İlkbahar mevsimini yaşasa da “boynu bükük bir menekşeye” benzeyen Azerbaycan, onun çözülmemiş meseleleri hala şairi üzmektedir. Şair, “Azerbaycan’ın türküleri baştanbaşa efkârdır” diyerek çok yerinde bir tespitte bulunmaktadır. Gerçekten de asırların süzgecinden geçen, mensubu olduğu toplumun bütün genetik kodlarını kendinde toplayan Azerbaycan müziği, şairin tabiri ile dersek “boynu bükük Azeri türküleri” hep hüznün ve efkâr doludur. Bu da

asırlarca yaşanan dert ve tasaların, hüznün ve kederlerin türkülere sindirilmesinden kaynaklanmaktadır.

5.2.6. “Büyük Destan”

Bu şiirde Türkistan aydınlarından bahsedilmektedir. Azerbaycan’ı bu aydınlar içinde temsil eden şair, nasir, milletvekili Sabir Rüstemhanlı’dır. Şiir, Türkiyeli aydınlardan edebiyat profesörü Sadık Kemal Tural’a ithaf edilmiştir.

Cengiz Aytmatov ki, Cengiz Dağcı ki
Aydın on dördünden süzülen huzur
Sabir Rüstemhanlı... Ruh kadar eski
Ve daha binlerce nur üstüne nur (Bâkiler, 2010: 220)

5.3. Azerbaycan Yüreğimde bir Şahdamardır

Bu eser nesirle yazılmıştır. Kitabın ismi şairin aynı adlı şiirinden alınmıştır. 2009 yılında Türk Edebiyatı Vakfı Yayınlarından çıkan eser 452 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın ilk sayfasında, Bâkiler’in “Bu kitabımı Karabağ toprağında yatan ulu dedelerim Hacı Ali Murad oğlu ile Hacı Ali Ferahşad’ın, Karabağ’dan göç ederek Maraş’a yerleşen ve orada vefat eden şair dedem Mehmed Sabir’in....., Sivas’ın Gürün ilçesinde yatan büyük dedem Hacı Mahmud el-Karabaği’nin, Erzurum savunmasında şehit düşen dedem Cemal Efendi’nin, Sivas’ta vatan toprağına karışan babam Cezmi Bâkiler’in ruhlarına bir Fatiha okunsun diye yazdım” şeklinde bir notu vardır.

Eserde 200 yıllık Türkistan, Türkiye ve Azerbaycan tarihi ile ilgili önemli ayrıntılar verilmiştir. Bâkiler, bu eserinde kardeş sevgisini, ata yurda ve ana yurda olan bağlılığını, Ermeni işgali altında inleyen Karabağ’a olan hasretini, komünizme, Rus emperyalizmine, günümüzde onlara yarıdakçılık yapan yerli mankurlara olan öfke ve nefretini anlatmıştır. Bunun dışında, XX. yüzyıl Türkiye, Türkistan, Azerbaycan ve Kafkasların tarihi ile ilgili çarpıcı olay ve belgelerden de bu eser vasıtasıyla haberdar olmaktadır. Türklerin tarihî kökleri, Selçuklu, Osmanlı tarihi ile ilgili önemli ayrıntılar ve bu ayrıntıların günümüzdeki olaylarla mukayesesi de eserde başarılı bir şekilde yapılmıştır. Bâkiler, bu eserde hem seyyah, hem siyasetçi, hem iktisatçı, hem şair ve kültür adamı, hem dilbilimci, tarihçi, edebiyatçı, hukukçu, en önemlisi ise Türk dünyasının bütün meselelerini bilen, ayrıca bu meselelere bir doktor gibi parmak basarak reçetesini sunan bir vatandaş olarak karşımıza çıkmaktadır.

Keskin bir üslubu olan Bâkiler, bu yazılarda gerektiği yerde gür sesi ile hata yapan herkesi âdeta azarlamakta, doğruyu göstererek toplumdaki yanlışların bir an önce düzeltilmesini istemektedir. Şair, yaşadıkları, görüp

hissettikleri karşısında bazen kendi tabiri ile “iplik iplik ağlarken” bazen haykırarak gür sesini âleme duyurmuş, mankurtlaştırılan, millî kimlik ve değerlerinden yoksun bırakılan insanları uyandırmak, özüne döndürmek istemiştir.

250 yıllık sevdayı iliklerinde hissedenden, ömrünün her anı bu sevdıyla tutuşan şair, Sovyetlerin “demir perde” döneminde, bulunduğu görev dolayısıyla ilk defa bir heyetle birlikte Taşkent’e film festivaline gitmiş, oradan şansına âdeta “piyango çıkmış gibi” dört günlüğüne Bakü’ye geçileceğini öğrenmiştir. Böylece şair 250 yıllık bir rüyayı gerçekleştirmiş, hem kendi gözleri hem de atalarının, dedelerinin gözleri ile Bakü’yü, ata yurdunu görmeye, seyretmeye çalışmıştır. “Demir perde”nin daha erimediği 1980 yılından itibaren Azerbaycan’a giden ve o zamandan günümüze kadar Azerbaycan’a 28 gezi gerçekleştiren şair, orada yaşadıklarını, hissettiklerini sözlü olarak anlatsa da Azerbaycan’daki dost ve tanıdıklarına, en önemlisi de kapısı aralanan Azerbaycan-Türkiye ilişkilerine zarar geleceği endişesiyle bunları yıllarca yazıya dökmemiştir. Eserde, şairin Azerbaycan’la ilgili izlenimlerini, yaşadıklarını, gezip gördüklerini ve hissettiklerini anlattığı 38 yazı bulunmaktadır.

Eserde, Azerbaycan’ın yaşayan gelenek ve göreneklerinden, millî kimliğine sahip çıkan değerli Azerbaycan aydınlarının yanı sıra mankurtlaştırılmış, millî manevi değerlerinden, soy kökünden, en önemlisi dilinden uzaklaştırılan sözde Azerbaycanlı aydınlardan da bahsedilmiştir. Bâkiler, olayları, yaşadıklarını objektif bir dille anlatmış, ne Türkiye’yi ne de Azerbaycan’ı kayırmıştır. Meşhur Azerbaycan şairi Sabir’in tabiri ile “pisi pis, eğrini eğri, düzü hem-var” yazmıştır (Sabir, 2004: 72). Sonuçta iki taraf da onun yurdu, onun memleketidir. O, bilinçli bir Türk aydını olarak iki tarafın da acısına üzülmüş, sevincine ortak olmuştur.

Bu eser ayrıca günümüzde zaman zaman bazı kesimler tarafından yıpratılmak istenen Azerbaycan-Türkiye kardeşliğinin pekiştirilmesi açısından da önemli bilgiler vermektedir. XX. yüzyılın başlarında Azerbaycan ve Türkistan Türklerinin Osmanlı Devleti’ne, Türkiye Cumhuriyeti’ne yaptığı maddi, manevi yardımlardan; Osmanlı Devleti’nin en zor günlerinde bile dış Türklere yaptığı yardımlardan; özellikle 1918 yılında Azerbaycan Türklerini Ermeni, Rus ve İngiliz ordularından kurtaran Kafkas İslam ordusunun faaliyetlerinden; bağımsızlık sonrası Azerbaycan millî ordusunun şekillenmesinde Türkiye tarafının gösterdiği çabalardan bu eser vasıtasıyla haberdar olmaktadır.

Eserdeki olaylar kronolojik bir sıra takip etmemekle birlikte yazılarda Avrupa’nın en önemli meselelerinden biri olan Şark meselesi; Rusya’nın Doğu siyaseti, Türk siyaseti; dünya egemenliğini elinde bulundurmak isteyen Deli Petro’nun halkına vasiyeti; Çar Rusyası ile

komünist Rusya'nın Türk birliğini bozmak ve Türkleri parçalamak için yaptığı manevralar; bu uğurda akıtılan kanlar hakkında bilgi sahibi oluyoruz.

Şair bu bilgileri verirken hâlâ gaflette olanlara ve komünizm ütopyasına inananlara da seslenmiş, tutarlı delillerle komünizmin Rus emperyalizmi ve şovenizminden başka bir şey olmadığını vurgulamış, sosyalizmin ve komünizmin Türk Cumhuriyetlerini yıllarca sömürerek buna karşı çıkan bilinçli aydınları katlettiğini bildirmiştir.

Eserdeki aydınlatıcı yazılardan biri de “Türkiye’de ve Azerbaycan’da Ermeni Vahşeti” başlıklı yazıdır. Malazgirt Savaşı’ndan sonra Anadolu’ya yerleşen Türklerin, Osmanlı döneminden itibaren Ermenilere imtiyazlar sağlamasından, onlara çeşitli devlet kademelerinde önemli görevler, hatta başbakanlık bile verilmesinden bahsedilmektedir. Bu bölümde, Tanzimat döneminden itibaren Amerikalı “dayılarının” şımartması ile efendilerine dış bilemeye başlayan millet-i sadıka olarak adlandırılan Ermenilerin, “sonsuz sadakatlerini” göstererek ekmeğini yiyerek havasını soludukları bu vatanın evlatlarını nasıl hunharca katlettikleri anlatılır. Yazarın tespitine göre, Osmanlı’da Ermeni olaylarını başlatan Amerika, Kafkaslarda ise Rusya’dır ve amaçları da tampon bölge oluşturarak bölgedeki istikrarı sarsmak ve istedikleri politikayı rahatça uygulayabilmektir.

Bâkiler, 1980 yılından itibaren Azerbaycan’a gitmeye başlar ve her gidişinde de hayal kırıklığı ile Karabağ’a, Ağdam’a gidemeyeceğini öğrenir. Moskova bir türlü onun Karabağ’a gitmesine izin vermez. Nihayet bu arzusu Azerbaycan’a dördüncü gidişinde, 1986 yılında Bahtiyar Vahabzade’nin vasıtası ile gerçekleşir.

Kitapta, şairin ata yurdu olan Ağdam’a gidişi çok duygusal bir dille anlatılmıştır. Bakü’den Ağdam’a giden güzergâhta şairin geçtiği şehirlerden ayrıntılı olarak bahsetmesi onun çağdaş seyyahlık özelliğini, Evliya Çelebilerin, Hacı Zeynelabidin Şirvanilerin torunu olduğunu bir daha kanıtlamaktadır.

Bâkiler, Bahtiyar Vahabzade’nin (şairi Karabağ’a götürmek için devlet tarafından tahsis edilen arabayı özellikle bir Ermeni şoförün kullanması da oldukça manidardır!) kılavuzluğunda Bakü’den çıktıktan sonra önce Sulutepe’yi, 1880-1910 yılları arasında Çar Rusya’sına ve onun bölgelerdeki temsilcilerinin zulmüne karşı direnen Kaçak Nebi’nin yaşamış olduğu Ceyrankeçmez Dağları’nı, Mereze’yi, Acıdere’yi, Şamahı’yı, Şamahı’daki Menekşe Lokantasını, Aksu’yu, Aksu Dağlarını ve dolaylarını, Pir Hesenli ve Hünkar köylerini, Gülöyşe Narı ile meşhur olan Gökçay’ı, Ağdaş’ı, Yevlax’ı, Berde’yi geçtikten sonra beyaz badanalı evleri ve yeşil bahçeleri olan Ağdam’a varır.

“Nihayet Karabağ ve Ağdam” başlıklı bölümde, Karabağ ve Azerbaycan coğrafyasından, Karabağ’daki Türkçe yer isimlerinden, dağ ve tepe adlarından, gelenek ve göreneklerden, meşhur Karabağ atlarından, Karabağ’ın mert insanlarından, Karabağ dışında başka bir yerde yetişemeyen Har-ı Bülbül çiçeğinden, insanı büyüleyen “Karabağ Şikestesı” adlı müzikten duygu yüklü ifadelerle bahsedilmiştir.

Ağdam’da, şehir valisinin ve şehrin bütün ileri gelenlerinin katıldığı karşılama törenlerinden sonra Nuh Deresi’nde şairin şerefine verilen konserde geniş gölgeli ağaçlar altında “Karabağ Şikestesı”ni dinlerken Bâkiler âdeta başka bir âleme kanatlanır. Bütün Azerbaycanlılar gibi “Karabağ Şikestesı”ni ağlamadan dinleyemeyen şair, bu müzikle ilgili duygularını şöyle ifade eder:

Karabağ şikestesini dinlerken, üzerime kocaman bir ay doğar. Gece, lacivert karanlığını usulca başımın üstüne çeker. Binlerce yıldızın yanıp söndüğünü görür gibi olurum. Sonra yüzlerce beyaz güvercinin kanat şakırtılarını duyarım. İçimden dışarıya doğru çemberler genişlemeye başlar. Gittikçe büyüyen o çemberler beni o güvercinlerin uçtuıkları yere doğru havalandırırlar. Kendimi yer çekiminden kurtulmuş gibi hissederim. Derken gecenin karanlığı biraz açılır. Karşıma yavru bir ceylan çıkar. Arkalarında çirkin bir karaltı vardır. Avcı mıdır nedir o diye düşünürüm. Ceylanlar âdeta uçar gibi uzaklara doğru kaçarlar. Birden yavru ceylan vurulup düşer. Ananın yavrusundan haberi yoktur. Bana göre o güzelim yavru ceylan Azerbaycan’dır. Sonra mavi, yeşil, kırmızı bayraklar aşığılara doğru çekilirler. Sonra atlar şahlanır, ordular doğrulur, insanlar ayaklanır. Sonra Dedem Hacı Ali Murad’ın torunları atlarına binerler. Atlarının başını Türkiye’ye çevirirler. Sonra ikide bir arkalarına bakarak elleriyle gözyaşlarını silerek doğup büyüdükleri topraklardan ayrılırlar. Dedelerimin mezarları bile yavaş yavaş kaybolmaya başlar. Derken anamın yorgun, yaralı, hüzünlü sesi birden bire beni çekip çevirir:

Karabağ’da talan var
Meni derde salan var
Çek bayraktar bayrağın
Gözü yolda galan var... (Bâkiler, 2009: 415)

Şair, bu bölümde “Karabağ Şikestesı”ni ve içli, hazin Azerbaycan müziğini, türküleri dinlerken yarım saat durmadan ağladığını ifade eder.

6. SONUÇ

Sonuç olarak, Yavuz Bülent Bâkiler, yıllarca Türkistan, Kafkaslar, Balkanlar ve dünyanın dört bir tarafında yaşayan Türklerin kültür ve edebiyatını, yaşam tarzını incelemiş, bir bakıma bu saydığımız coğrafyalardaki Türklerin Türkiye'deki fahri kültür elçisi olmuştur.

Çağdaş Türkiye edebiyatının yaşayan şairlerinden olan Yavuz Bülent Bâkiler'in eserlerinde Azerbaycan, Azerbaycan tabiatı, kültür ve medeniyeti, ekonomisi ve tarihi ile ilgili önemli bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler hem Türkiyeli hem de Azerbaycanlı okuyucular için faydalıdır. Bâkiler'in eserleri, Azerbaycan, Türkiye ve genel olarak Türk dünyası arasında kültür köprülerinin kurulması, yıllarca birbirinden habersiz yaşamak zorunda bırakılan bu toplulukların yeniden birbirini tanınması ve sevmesi bakımından çok değerlidir. Azerbaycan Türklerinin kültür ve medeniyetinin Türkiye'de ve bütün Türk dünyasında tanıtılmasında, Azerbaycan muhaceret edebiyatının meselelerinin, Azerbaycan davasının duyurulmasında Bâkiler gibi gür sesli, ansiklopedik bilgili aydınlara ve şairlere her zaman ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Atatürk'ün Türk Dünyası ve Türk Birliği ile İlgili Sözleri. (29 Ekim 1933). *Atatürk İnkılapları: En Kapsamlı Atatürk Sitesi*. <http://www.ataturkinkilaplari.com/ao/63> adresinden 14 Nisan 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Bâkiler, Y. B. (2008). *Türkistan Türkistan*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Bâkiler, Y. B. (2009). *Azerbaycan Yüreğimde Bir Şahdamardır*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Bâkiler, Y. B. (2010). *Harman*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Bâkiler, (1977). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)* (303). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ersavaş, F. (1977). *Tanzimat'tan Bu Yana Hamasi Şiir Antolojisi*. İstanbul: Yy.
- Geçer, İ. (1987). *Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kabaklı, A. (1974). *Türk Edebiyatı*. 3. Cilt. İstanbul: Türk Edebiyatı Yayınları.
- Mirze Elekber Sabir. (2004). *Hophopname*. 2. Cilt. (Haz.) Memmed Memmedov. Bakı: Şerq-Qerb.
- Türk Birliği. (10 Ağustos 2011). *Vikipedi: Özgür Ansiklopedi*. http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk_Birli%C4%9Fi adresinden 11 Ağustos 2011 tarihinde edinilmiştir.